

JAZYKOVÁ POLITIKA

V rámci svého úsilí o podporu mobility a mezikulturního porozumění označila Evropská unie studium jazyků za důležitou prioritu a financuje v této oblasti mnoho programů a projektů. Mnohojazyčnost je z hlediska EU důležitým prvkem evropské konkurenceschopnosti. Jedním z cílů jazykové politiky EU tudíž je, aby každý občan EU kromě svého mateřského jazyka ovládal dva další jazyky.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

V EU založené na hesle „Jednotná v rozmanitosti“ jsou jazyky bezprostředním vyjádřením naší kultury. Jazyková rozmanitost je realitou, jejíž respektování je základní hodnotou EU. Článek 3 Smlouvy o Evropské unii (SEU) stanoví, že Unie „respektuje svou bohatou kulturní a jazykovou rozmanitost“. V čl. 165 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) je zdůrazněno, že „činnost Unie je zaměřena na rozvoj evropského rozměru ve vzdělávání, zvláště výukou a šířením jazyků členských států“, přičemž se zároveň plně respektuje kulturní a jazyková rozmanitost (čl. 165 odst. 1 SFEU).

Listina základních práv Evropské unie zakazuje diskriminaci na základě jazyka (článek 21) a ukládá Unii povinnost respektovat jazykovou rozmanitost (článek 22).

První nařízení, které pochází z roku 1958 a stanovilo jazyky, které měly být užívány v bývalém Evropském hospodářském společenství, bylo pozměňováno v návaznosti na postupné rozšiřování EU a spolu s čl. 55 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii stanoví úřední jazyky EU^[1]. Ustanovení tohoto nařízení a článku 24 SFEU stanoví, že každý občan Evropské unie má právo se písemně obrátit na kterýkoli orgán nebo instituci EU v jednom z těchto jazyků a obdržet odpověď ve stejném jazyce.

CÍLE

Jazyková politika EU se zakládá na respektování jazykové rozmanitosti ve všech členských státech a na vytvoření mezikulturního dialogu v celé EU. Aby se vzájemný respekt projevil v praxi, podporuje EU výuku a studium cizích jazyků a mobilitu všech občanů díky programům věnovaným vzdělávání a odborné přípravě. Znalost cizího jazyka je považována za jednu ze základních dovedností, kterou si musí každý občan EU osvojit, chce-li rozšířit své studijní a pracovní možnosti. Ve svém příspěvku k sociálnímu summitu na téma spravedlivých pracovních míst a růstu, který se konal

[1]Úředních jazyků EU je 24, a to: angličtina, bulharština, čeština, dánština, estonština, finština, francouzština, chorvatština, irština, itaština, litevština, lotyšština, maďarština, maltština, němčina, nizozemština, polština, portugalská, rumunština, řečtina, slovenština, slovinština, španělština a švédština.

dne 17. listopadu 2017 v Göteborgu (Švédsko), uvedla Komise myšlenku „evropského prostoru vzdělávání“, kde by do roku 2025 „bylo běžné, že lidé kromě své mateřštiny ovládají ještě dva další jazyky“ (viz [sdělení](#)). EU také spolupracuje s členskými státy na ochraně menšin na základě Evropské charty regionálních či menšinových jazyků Rady Evropy.

VÝSLEDKY

A. Rozvoj v oblasti politiky a podpora výzkumu týkajícího se jazyků

1. Podpora studia jazyků

Rada přijala dne 22. května 2019 doporučení o komplexním přístupu k výuce a studiu jazyků. V tomto doporučení Rada vyzývá členské státy, aby podporovaly výuku jazyků během povinné školní docházky, zajistily více učitelům jazyků možnost vzdělávat se v zahraničí, a aby podporovaly inovativní metody výuky s využitím nástrojů, jako je [School Education Gateway](#) a [eTwinning](#).

2. Srovnatelnost údajů o jazykových znalostech

V roce 2005 Komise zveřejnila [sdělení](#) o Evropském ukazateli jazykových kompetencí, nástroji pro měření celkových jazykových znalostí v jednotlivých členských státech. EU rovněž podporuje používání [společného evropského referenčního rámce pro jazyky: učení, výuka, hodnocení](#) Rady Evropy. Tento nástroj byl navržen tak, aby „poskytoval transparentní, soudržný a komplexní základ pro přípravu učebních plánů a vzdělávacích programů pro výuku jazyků, navrhování výukových a učebních materiálů a hodnocení znalostí cizích jazyků“. V současnosti se používá v Evropě i na jiných světadílech.

3. Evropské středisko pro moderní jazyky Rady Evropy a Evropské výzkumné středisko pro mnohojazyčnost a jazykové vzdělávání

EU úzce spolupracuje se dvěma středisky jazykového výzkumu: [Evropským střediskem pro moderní jazyky Rady Evropy \(ECML\)](#) a [Evropským výzkumným střediskem pro mnohojazyčnost a jazykové vzdělávání \(Mercator\)](#). ECML prosazuje špičkovou kvalitu a inovace ve výuce jazyků a pomáhá evropským občanům, aby se mohli učit jazyky efektivněji. Jeho hlavním cílem je podpořit členské státy při provádění účinných opatření v oblasti výuky jazyků, zaměřit se na studium a výuku jazyků a podporovat dialog a výměnu osvědčených postupů a výzkumné sítě a projekty související s tímto programem. EU [spolufinancuje projekty ECML](#) na podporu jazykové integrace dětí z rodin migrantů a na stanovení kritérií kvality a srovnatelnosti jazykových testů a jejich hodnocení. Mercator se zaměřuje zejména na regionální a menšinové jazyky v Evropě a pracuje na získávání a soupisu, výzkumu a studiu, šíření a uplatňování znalostí v oblasti výuky jazyků ve škole, doma a prostřednictvím účasti na kulturním životě.

4. Evropský magisterský program v oboru překladatelství

[Evropský magisterský program v oboru překladatelství \(EMT\)](#) je značka kvality pro univerzitní studijní obory překladatelství, které splňují dohodnuté profesionální standardy a požadavky trhu. Hlavním cílem EMT je zlepšit kvalitu odborné přípravy

překladatelů a podpořit kvalifikované lidi v tom, aby se ucházeli o práci překladatele v EU. EMT usiluje rovněž o zvýšení prestiže překladatelské profese v EU.

B. Akční programy

1. Program Erasmus+

[Erasmus+](#) je program EU pro vzdělávání, odbornou přípravu, mládež a sport na období 2021–2027. Jedním ze specifických cílů tohoto programu je podpora studia jazyků a jazykové rozmanitosti. [V příručce k programu Erasmus+ 2021](#) se uvádí: „Zvýšit účinnost a efektivnost mobility, zlepšit výsledky učení, a přispět tak k uvedenému cíli programu má jazyková podpora.“ (s. 11). Účastníci akcí v rámci mobility mohou využít [online jazykovou podporu programu Erasmus +](#), která jim pomůže naučit se jazyk hostitelské země. Erasmus+ podporuje spolupráci s cílem inovovat a vyměňovat si osvědčené postupy prostřednictvím partnerství v oblasti výuky a studia jazyků. Program Erasmus+ rovněž financuje mnoho projektů na podporu výuky a studia znakových jazyků a na podporu povědomí o jazykové rozmanitosti a ochrany menšinových jazyků.

2. Program Kreativní Evropa

V rámci programu Kreativní Evropa je poskytována podpora na překlad knih a rukopisů z [díličního programu Kultura](#).

3. Evropský den jazyků

Obrovský úspěch Evropského roku jazyků v roce 2001 povzbudil EU a Radu Evropy natolik, že se rozhodly každoročně 26. září slavit [Evropský den jazyků](#), a to nejrůznějšími akcemi propagujícími studium jazyků po celé Evropě. Tato iniciativa má zvýšit povědomí široké veřejnosti o množství jazyků, jimiž se v Evropě mluví, a motivovat je k jejich studiu.

4. Evropská jazyková cena Label

[Evropskou jazykovou cenu Label](#) uděluje Komise a má povzbuzovat nové iniciativy v oblasti výuky a studia jazyků, oceňovat nové metody výuky jazyků a zvyšovat povědomí o regionálních a menšinových jazycích. Cenou jsou odměňovány zejména inovativní projekty v oblasti jazykového vzdělávání, osoby, které dosáhly pozoruhodného pokroku ve studiu cizího jazyka, a nejlepší učitelé jazyků.

5. Juvenes Translatores

Komise každoročně uděluje ve všech členských státech cenu „[Juvenes Translatores](#)“ za nejlepší překlad vyhotovený 17letým studentem. Studenti si mohou zvolit překlad z kteréhokoli a do jakéhokoli úředního jazyka EU.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

A. Jazyková rozmanitost

V první řadě je třeba poznamenat, že Parlament přijal v rámci své vlastní komunikační strategie politiku mnohojazyčnosti, což znamená, že všechny jazyky EU mají stejnou důležitost. Většina parlamentních dokumentů je překládána do všech úředních jazyků a každý poslanec Evropského parlamentu má právo hovořit v jazyce EU, který si sám

vybere. Podobně jsou prohlídky Domu evropských dějin a Parlamentaria (návštěvnícké centrum Evropského parlamentu) k dispozici ve 24 úředních jazycích EU.

Od roku 2007 navíc Parlament každoročně uděluje [cenu LUX](#), která zahrnuje titulkování tří filmů, které postoupí do finále, a to ve 24 úředních jazycích EU.

Ve svém [usnesení](#) ze dne 24. března 2009 nazvaném „Mnohojazyčnost: přínos pro Evropu i společný závazek“ Parlament opětovně vyjádřil svou podporu politice EU v oblasti mnohojazyčnosti a vyzval Komisi, aby vypracovala opatření, jejichž cílem bude podporovat jazykovou rozmanitost.

Ve svém [usnesení](#) ze dne 12. června 2018 o modernizaci vzdělávání v EU Parlament zdůraznil, že je třeba podporovat výuku nejméně dvou předmětů prostřednictvím jiného než mateřského jazyka na úrovni středních škol a zlepšit výuku jazyků, aby studenti mohli vedle svého mateřského jazyka úspěšně hovořit dvěma dalšími jazyky.

Dne 11. září 2018 přijal Parlament [usnesení](#) o rovnosti jazyků v digitálním věku, které vychází ze [studie](#) vypracované na žádost skupiny Parlamentu pro posuzování vědeckých a technologických možností. V tomto usnesení Parlament vyzval Komisi, aby posoudila nejvhodnější prostředky k zajištění rovnosti jazyků v digitálním věku a vytvořila silnou a koordinovanou strategii pro mnohojazyčný jednotný digitální trh.

Dne 20. května 2021 přijaly Parlament a Rada [nařízení \(EU\) 2021/817](#), kterým se zavádí program Erasmus+: program Unie pro vzdělávání a odbornou přípravu, pro mládež a pro sport. Tento program v rámci své klíčové akce 1 zahrnuje opatření na podporu jazykových schopností v oblasti mobility související se vzděláváním a odbornou přípravou.

Článek 3 [nařízení \(EU\) 2021/818](#), kterým se zavádí program „Kreativní Evropa“ (2021–2027), uvádí, že jedním z cílů programu je zachovat, rozvíjet a prosazovat evropskou kulturní a jazykovou rozmanitost a evropské kulturní dědictví.

Ve svém [usnesení](#) ze dne 11. listopadu 2021 nazvaném „Evropský prostor vzdělávání: sdílený holistický přístup“ Parlament zdůraznil význam studia cizích jazyků, zejména angličtiny. Zdůraznil, že je třeba, aby členské státy přijaly opatření na podporu rozvoje jazykových dovedností na všech úrovních, zejména v primárním a sekundárním vzdělávání, a aby se snažily dosáhnout „cíle mnohojazyčnosti“, jak jej stanovila Rada Evropy, a usilovaly o to, aby všichni žáci nejpozději na konci druhého stupně dostatečně ovládali alespoň dva další úřední jazyky EU. Parlament ve svém usnesení dále vyzval Komisi, aby rozvíjela nástroje, které členským státům umožní provést doporučení Rady o komplexním přístupu k výuce a studiu jazyků, odpovídajícím způsobem monitorovat pokrok a poskytovat finanční podporu školám, které vyučují evropské jazykové dovednosti, zejména rodné jazyky občanů EU žijících v jiných zemích EU. Dále členské státy vyzval, aby shromažďovaly srovnatelné údaje o jazykovém vzdělávání.

B. Podpora menšinových jazyků

V roce 2013 Parlament přijal [usnesení](#) o evropských jazycích, jimž hrozí zánik, a o jazykové rozmanitosti v Evropské unii, v němž členské státy vyzývají, aby věnovaly více pozornosti ohroženým evropským jazykům a aby se angažovaly v ochraně a podpoře rozmanitosti jazykového a kulturního dědictví EU.

Dne 23. listopadu 2016 Parlament přijal [usnesení](#) o znakových jazycích a profesionálních tlumočnických znakového jazyka. Cílem bylo zdůraznit, že neslyšící, hluchoslepí a nedoslýchaví obyvatelé EU musí mít přístup ke stejným informacím a komunikaci jako ostatní občané v podobě tlumočení znakového jazyka, titulkování, převodu řeči na text nebo alternativních forem komunikace, a to včetně ústních tlumočnicků.

Dne 7. února 2018 Parlament přijal [usnesení](#) o ochraně a nediskriminaci menšin v členských státech EU. Toto usnesení vybízí členské státy, aby zajistily, že bude zaručeno právo používat menšinový jazyk, a aby chránily jazykovou rozmanitost v rámci EU. Zasazuje se o respektování jazykových práv v komunitách, kde existuje více než jeden úřední jazyk, a vyzývá Komisi, aby posílila podporu výuky a používání regionálních a menšinových jazyků.

Ve svém [usnesení](#) ze dne 17. prosince 2020 vyjádřil Parlament podporu evropské občanské iniciativě „Minority SafePack“, jejímž cílem je zlepšit ochranu jazykových menšin.

C. Konference o budoucnosti Evropy

V květnu 2022 přijala Konference o budoucnosti Evropy [zprávu](#) o konečném výsledku. V tomto návrhu zprávy z plenárního zasedání č. 48 se uvádí, že by EU měla „od útlého věku podporovat mnohojazyčnost jako most k ostatním kulturám. Menšinové a regionální jazyky vyžadují dodatečnou ochranu s ohledem na Úmluvu Rady Evropy o menšinových jazycích a Rámcovou úmluvu o ochraně národnostních menšin. EU by měla zvážit zřízení instituce podporující jazykovou rozmanitost na evropské úrovni. Od základní školy by mělo být povinné, aby děti dosahovaly způsobilosti v jiném aktivním jazyce EU, než je jejich vlastní jazyk, a to na co nejvyšší možné úrovni. S cílem usnadnit evropským občanům komunikaci s širšími skupinami svých evropských spoluobčanů a posílit evropskou soudržnost by členské státy měly podporovat výuku jazyků těch států EU, které s nimi bezprostředně sousedí, v přeshraničních oblastech a dosažení ověřitelného standardu v angličtině.“

Další informace k tomuto tématu naleznete na [internetových stránkách](#) Výboru pro kulturu a vzdělávání.

Olivier Yves Alain Renard / Kristiina Milt
03/2023

